

Bijlage 2: Advies lijst inheems plantgoed, hagen en klimplanten

Deze lijst is ingedeeld in de volgende categorieën:

- 2.1 Inheemse bloeiende vaste planten en kruiden
- 2.2 Inheemse struiken en heesters
- 2.3 Haagplanten voor hagen met een hoge biodiversiteitswaarde
- 2.4 Klimplanten voor muur en schutting

Let op:

- Categorie 1 en 2 bevatten uitsluitend alleen inheemse soorten. Iedere soort stelt specifieke eisen aan grondsoorten vochtbehoefte en/of groeiomstandigheden. In deze bijlage zijn per plantensoort drie beoordelingen opgenomen, die in een lettercombinatie zijn af te lezen:

Toelichting:

- * 1e positie: Meest geschikte grondsoort: zand (Z), zandige klei (ZK) klei (K), zavel (ZV), leem (L), lemig zand (LZ), veen (V) en niet specifiek (NS)
- * 2e positie: Vochtbehoefte: vochtminnend (VM), neutraal (N) of droogtetolerant (DT)
- * 3e positie: Voorkeur voedselrijkdom: voedselarme bodem (A), neutrale behoefte (N), voedselrijke bodem (R)

Naast **grondsoort**, **vochtbehoefte** en **voedselbehoefte** zijn ook humus- en kalkgehalte (pH) belangrijke factoren voor goede groeiomstandigheden.

Voor uitgebreidere achtergronden over specifieke groeiomstandigheden per plantensoort verwijzen we graag naar informatie die op het internet is te vinden of naar een advies van uw plantleverancier of hovenier.

- Er zijn veel gekweekte variëteiten op de markt, cultivars genoemd, wat veredelde versies zijn van inheemse soorten. Deze hebben vaak een fraaie naam als toevoeging tussen 'quotjes'. Hoewel ze vaak zeer mooi zijn is hun waarde voor biodiversiteit gemiddeld beperkt of soms zelfs nihil omdat bijvoorbeeld afwijkend bloemvormen er voor zorgen dat insecten er niet op kunnen vliegen of omdat ze niet worden aangetrokken tot afwijkende kleuren en geuren.
- Categorie 3 en 4 bevatten ook niet inheemse soorten, die echter al jaren zijn ingeburgerd en een bewezen waarde hebben voor de biodiversiteit in Nederland. Bij de genoemde soorten daarom een korte toelichting van de toepassing en de waarde voor de biodiversiteit

2.1 Inheemse bloeiende vaste planten en kruiden

Toelichting: * 1^e positie: Meest geschikte grondsoort: zand (Z), zandige klei (ZK), klei (K), zavel (ZV), leem (L), lemig zand (LZ), veen (V) en niet specifiek (NS)
 * 2^e positie: Vochtbehoefte: vochtminnend (VM), neutraal (N) of droogtetolerant (DT)
 * 3^e positie: Voorkeur voedselrijkdom: voedselarme bodem (A), neutrale behoefte (N), voedselrijke bodem (R)

Achillea millefolium	Duizendblad	K/V/Z-N-N		Achillea ptarmica	Wilde bertram	L/V/Z/ZK-VM-N	
Ajuga reptans	Kruipend zenegroen	L/V/Z-N-N		Allium schoenoprasum	Bieslook	Z/ZK-VM-R	
Althaea officinalis	Echte heemst	NS-VM-R		Anchusa officinalis	Gewone ossentong	NS-DT-N	
Anemone nemorosa	Bosanemoon	V/Z/ZK-VM-R		Angelica archangelica	Grote engelwortel	Z-VM-R	
Anthemis tinctoria	Gele kamille0	Z-DT-A		Anthriscus sylvestris	Fluitenkruid	Z-VM/N-R	
Anthyllis vulneraria	Wondklaver	Z-VM-A		Aquilegia vulgaris	Wilde akelei	NS-VM-N	
Armeria maritima	Engels gras	NS-N-R		Ballota nigra Meridionalis	Stinkende ballote	NS-DT-R	
Briza media	Bevertjes	NS-N-R		Caltha palustris Palustris	Gewone dotterbloem	Z/L/V-VM-R	
Campanula persicifolia	Prachtklokje	Z-N-A		Campanula rapunculoides	Akkerklokje	NS-VM-R	

Vervolg inheemse bloeiende vaste planten en kruiden

Toelichting: * 1^e positie: Meest geschikte grondsoort: zand (Z), zandige klei (ZK), klei (K), zavel (ZV), leem (L), lemig zand (LZ), veen (V) en niet specifiek (NS)
 * 2^e positie: Vochtbehoefte: vochtminnend (VM), neutraal (N) of droogtetolerant (DT)
 * 3^e positie: Voorkeur voedselrijkdom: voedselarme bodem (A), neutrale behoefte (N), voedselrijke bodem (R)

Campanula rotundifolia	Grasklokje	Z-N-N		Campanula trachelium	Ruigklokje	NS-VM-N	
Centaurea jacea	Knoopkruid	L/K-N-A/N		Centaurea scabiosa	Grote centaurie	Z-DT-N/R	
Cichorium intybus	Wilde cichorei	NS-VM-R		Clematis vitalba	Bosrank	NS-VM-R	
Clinopodium vulgare	Borstelkrans	NS-DT-N		Deschampsia cespitosa	Ruwe smele	NS-VM-R	
Dianthus carthusianorum	Kartuizer anjer	NS-DT-A/N		Dianthus deltoides	Steenanjer	Z-DT-A	
Digitalis purpurea	Vingerhoedskruid	Z/L-VM/N-N/R		Dipsacus fullonum	Grote kaardebol	NS-VM-R	
Doronicum pardalianches	Hartbladzonnebloem	NS-VM-N/R		Echium vulgare	Slangenkruid	NS-DT-R	
Filipendula ulmaria	Moerasspirea	NS-VM-R		Filipendula vulgaris	Knolspirea	NS-DT-N/R	
Fragaria moschata	Grote bosaardbei	NS-VM-N/R		Fragaria vesca	Bosaardbei	NS-N-R	

Vervolg inheemse bloeiende vaste planten en kruiden

Toelichting: * 1^e positie: Meest geschikte grondsoort: zand (Z), zandige klei (ZK), klei (K), zavel (ZV), leem (L), lemig zand (LZ), veen (V) en niet specifiek (NS)

* 2^e positie: Vochtbehoefte: vochtminnend (VM), neutraal (N) of droogtetolerant (DT)

* 3^e positie: Voorkeur voedselrijkdom: voedselarme bodem (A), neutrale behoefte (N), voedselrijke bodem (R)

Galium odoratum	Lievevrouwebedstro	NS-VM-R		Galium verum	Geel walstro	Z-DT-N	
Geranium phaeum	Donkere ooievaarsbek	Z-N-R		Geranium pratense	Beemdooievaarsbek	NS-VM-R	
Geum rivale	Knikkend nagelkruid	Z/L/V-VM-N/R		Hieracium aurantiacum	Oranje havikskruid	Z-N-N	
Hypericum perforatum	Sint-janskruid	NS-DT-N/R		Knautia arvensis	Beemdkroon	Z-VM-N	
Leonurus cardiaca	Hartgespan	NS-VM-R		Leucanthemum vulgare	Gewone margriet	NS-N-R	
Linaria vulgaris	Vlasbekje	NS-N-R		Lotus corniculatus	Gewone rolklaver	Z-N-A	
Lysimachia vulgaris	Grote wederik	NS-VM-N/R		Lythrum salicaria	Grote kattenstaart	NS-VM-R	
Malva alcea	Vijfdelig kaasjeskruid	NS-VM-R		Malva moschata	Muskuskaasjeskruid	Z/L/K/ZV-VM-R	
Oenothera biennis	Middelste teunisbloem	Z-DT-A		Origanum vulgare	Wilde marjolein	NS-N-A/N	

Vervolg inheemse bloeiende vaste planten en kruiden

Toelichting: * 1^e positie: Meest geschikte grondsoort: zand (Z), zandige klei (ZK), klei (K), zavel (ZV), leem (L), lemig zand (LZ), veen (V) en niet specifiek (NS)

* 2^e positie: Vochtbehoefte: vochtminnend (VM), neutraal (N) of droogtetolerant (DT)

* 3^e positie: Voorkeur voedselrijkdom: voedselarme bodem (A), neutrale behoefte (N), voedselrijke bodem (R)

Persicaria bistorta	Adderwortel	NS-VM-N		Pilosella officinarum	Muizenoor	Z-N-N	
Pimpinella major	Grote bevernel	K/ZV-VM-R		Polygonatum multiflorum	Gewone salomonszegel	LZ/K-VM-N	
Primula elatior	Slanke sleutelbloem	N-VM-R		Primula veris	Gulden of echte sleutelbloem	NS-VM-R	
Prunella vulgaris	Gewone brunel	NS-VM-A/R		Pulmonaria officinalis	Gevlekt longkruid	L/LZ-VM-R	
Rubus caesius	Dauwbraam	ZK/K-N-R		Rubus fruticosus	Gewone braam	NS-N-N	
Salvia pratensis	Veldsalie	Z-N-N		Sanguisorba minor	Kleine pimpernel	Z/ZK-DT-A/R	
Sanguisorba officinalis	Grote pimpernel	Z/LZ/V-N-N		Saponaria officinalis	Zeepkruid	Z/NS-N/DT-N	
Scabiosa columbaria	Duifkruid	NS-VM-R		Scrophularia nodosa	Knopig helmkruid	NS-VM-A/R	
Silene dioica	Dagkoekoeksbloem	Z-VM-R		Silene flos-cuculi	Echte koekoeksbloem	V-VM-A	

Vervolg inheemse bloeiende vaste planten en kruiden

Toelichting: * 1^e positie: Meest geschikte grondsoort: zand (Z), zandige klei (ZK) klei (K), zavel (ZV), leem (L), lemig zand (LZ), veen (V) en niet specifiek (NS)

* 2^e positie: Vochtbehoefte: vochtminnend (VM), neutraal (N) of droogtetolerant (DT)

* 3^e positie: Voorkeur voedselrijkdom: voedselarme bodem (A), neutrale behoefte (N), voedselrijke bodem (R)

Silene latifolia subsp. Alba	Avondkoekoeksbloem	Z/K-N-R		Silene nutans	Nachtsilene	Z-DT-A	
Silene vulgaris	Blaassilene	NS-VM-R		Solidago virgaurea	Echte guldenroede	L/LZ/Z-N/DT-A	
Betonica officinalis	Betonie	NS/L-VM-A		Stachys sylvatica	Bosandoorn	NS-VM-R	
Succisa pratensis	Blauwe knoop	Z/L/V-VM-A		Symphytum officinale	Gewone smeewortel	NS(geen veen)-VM-R	
Tanacetum vulgare	Boerenwormkruid	Z-N-R		Teucrium scorodonia	Valse salie	Z/L-DT-A	
Thymus pulegioides	Grote tijm	Z-DT-A		Valeriana officinalis	Echte valeriaan	NS-VM-R	
Verbascum nigrum	Zwarte toorts	Z-DT-R		Veronica austriaca Teucrium	Brede ereprijs	Z/ZK-DT-A	
Veronica chamaedrys	Gewone ereprijs	Z/L/ZV-N-R		Veronica longifolia	Lange ereprijs	Z-DT/N-R	
Veronica officinalis	Mannetjesereprijs	Z/L-DT-MA		Viola odorata	Maarts viooltje	Z/L/ZV/K-VM-R	

2.2 Inheemse struiken en heesters

Toelichting: * 1^e positie: Meest geschikte grondsoort: zand (Z), zandige klei (ZK) klei (K), zavel (ZV), leem (L), lemig zand (LZ), veen (V) en niet specifiek (NS)
 * 2^e positie: Vochtbehoefte: vochtminnend (VM), neutraal (N) of droogtetolerant (DT)
 * 3^e positie: Voorkeur voedselrijkdom: voedselarme bodem (A), neutrale behoefte (N), voedselrijke bodem (R)

Acer campestre	Spaanse aak/Veldesdoorn (haag-vorm)	L/LZ-N-N		Amelanchier lamarckii	Krentenboompje	NS-VM-A	
Berberis vulgaris	Berberis / Zuurbes	NS-DT-N		Carpinus betulus	Haagbeuk (ook als boom)	NS-VM/N-N	
Clematis vitalba	Wilde clematis / Bosrank	NS-VM-R		Cornus mas (ook als boom)	Gele kornoelje	NS-VM-N	
Cornus sanguinea	Rode kornoelje	LZ/ZV/K-VM-R		Corylus avellana	Gewone hazelaar	NS (geen veen)-VM-R	
Crataegus laevigata	Tweestijlige meidoorn (ook als boom)	NS-VM/N-N		Crataegus monogyna	Eenstijlige meidoorn (ook als boom)	L/K-N-R	
Cytisus scoparius	Brem	Z/L-DT-A		Euonymus europaeus	Kardinaalsmuts	LZ/L/K-VM-R	
Hippophae rhamnoides	Duindoorn	Z-N-A		Ilex aquifolium	Hulst (tot 6m)	NS/Z-VM/N-A	

Vervolg inheemse struiken en heesters

Toelichting: * 1^e positie: Meest geschikte grondsoort: zand (Z), zandige klei (ZK) klei (K), zavel (ZV), leem (L), lemig zand (LZ), veen (V) en niet specifiek (NS)

* 2^e positie: Vochtbehoefte: vochtminnend (VM), neutraal (N) of droogtetolerant (DT)

* 3^e positie: Voorkeur voedselrijkdom: voedselarme bodem (A), neutrale behoefte (N), voedselrijke bodem (R)

Ligustrum vulgare	Wilde liguster	NS-N/DT-R		Lonicera periclymenum	Wilde kamperfoelie	NS-VM/N-R	
Prunus padus	Inheemse vogelkers (ook als boom)	Z/LZ-N-R		Prunus spinosa	Sleedoorn	NS-N/DT-N	
Rhamnus catharticus	Wegedoorn (ook als kleine boom)	NS-VM/N-A/R		Rhamnus frangula (ook Frangula alnus)	Sporkehout / Vuilboom (ook als boom)	LZ/NS-N-A	
Ribes nigrum	Zwarte bes	L/K/V-VM-R		Ribes rubrum	Aalbes	ZV/K-VM-R	
Ribes uva-crispa	Kruisbes	L/K-VM-R		Rosa canina	Hondsroos	NS-N-R	
Rosa corymbifera	Heggenroos	L/NS-N/DT-N		Rosa rubiginosa	Egelantier	NS (niet zuur) DT-A/R	
Rosa spinosissima	Duindoorn	NS-VM-A		Rosa arvensis	Bosroos	L/LZ-VM-R	
Salix aurita	Geoorde wilg	Z/V-VM-A/N		Salix cinerea	Grauwe wilg	NS-VM-R	

Vervolg inheemse struiken en heesters

Toelichting: * 1^e positie: Meest geschikte grondsoort: zand (Z), zandige klei (ZK) klei (K), zavel (ZV), leem (L), lemig zand (LZ), veen (V) en niet specifiek (NS)
* 2^e positie: Vochtbehoefte: vochtminnend (VM), neutraal (N) of droogtetolerant (DT)
* 3^e positie: Voorkeur voedselrijkdom: voedselarme bodem (A), neutrale behoefte (N), voedselrijke bodem (R)

Salix caprea	Boswilg (ook als boom)	Z/L-VM/N-R		Salix pentandra	Laurierwilg (ook als boom)	Z-DT-R	
Salix purpurea	Bittere wilg	Z/L/K-VM-R		Salix triandra (ook als knotboom)	Amandelwilg	V-VM-R	
Salix viminalis	Katwilg (ook als knotboom)	NS-VM-R		Sambucus nigra	Gewone Vlier	NS-VM-R	
Sorbus aucuparia	Lijsterbes (ook als boom)	NS-VM/N-A		Viburnum opulus	Gelderse Roos	NS (muv zeeklei/V)-VM-R	

2.3 Haagplanten voor hagen met een hoge biodiversiteitswaarde (*bron: eigenwijsblij.nl*)

De onderstaande lijst bestaat voornamelijk uit inheemse soorten. Deze zijn "geworteld" in de nederlandse natuur en ondersteunen vele soorten insecten, vogels en zoogdieren. Als primaire voedselbron of als onderdeel in de voedselketen, maar ook als deel van de leefomgeving (habitat) waar planten en dieren zich thuis voelen, beschutting vinden, verplaatsen en zich kunnen voortplanten. Tevens bevat de lijst een beperkt aantal, inmiddels ingeburgerde" exoten of cultivar (gekweekte) soorten, die een bewezen waarde hebben voor de nederlandse biodiversiteit

Kies en mix je haagplanten

Lang niet bij iedereen bekend, maar veel planten zijn geschikt voor een haag. Belangrijk om te weten is dat de ene soort sneller groeit dan de andere en dat er verschillen zijn in zichtdichtheid. Daarom is deze plantenlijst ingedeeld in twee groepen:

1. Basisplanten die de structuur van je haag vormen en die goed zichtdicht groeien

Dit zijn planten die sneller groeien en dicht groeien. Ga je voor een gemengde haag en is privacy belangrijk? Dan neem je deze planten als basis.

2. Planten om door je haag te verwerken om meer insecten, vogels en andere dieren te helpen

Deze planten groeien wat minder dicht of wat langzamer. Ze zijn geschikt als haagplant op een plek waar de haag niet helemaal zichtdicht hoeft te zijn. Of als soorten om door de planten uit de eerste categorie te mengen voor de diversiteit. Er zitten wat soorten tussen die bijvoorbeeld wat sprieterig tussen andere planten door kunnen groeien, maar op een bepaald moment in de tijd met prachtige bloemen uit de haag tevoorschijn komen.

Mix de haagplanten in de juiste verhouding

Wil je een goede zichtdichte haag? Laat de haag dan voor minimaal 75% uit planten uit de eerste groep. Plant om de 4 a 5 planten een plant uit de tweede groep. Is zichtdichtheid in (een deel van) je haag minder belangrijk? Dan kun je ook 50/50 doen. Plant bij voorkeur planten met een andere vorm naast elkaar.

Win aanvullende plantinformatie in op internet of via een hovenier

Hagen bestaand uit de genoemde soorten kunnen op de meeste grondsoorten worden aangeplant. Vind gedetailleerde informatie bij een hovenier of op internet over de specifieke groeiomstandigheden van de haag van uw keuze. In bepaalde gevallen is een stuk grondverbetering wenselijk.

2.3.1 Planten die de basisstructuur van je haag vormen en die goed zichtdicht groeien

Meidoorn (Crataegus)

Meidoorn was vroeger misschien wel dé haagplant van Nederland. Door de gedrongen groeivorm en doornen perfect om vee binnen te houden. Goed in elke vorm te snoeien. Inheems. Er is een éénstijlige meidoorn (*Crataegus monogyna*) of tweestijlige meidoorn (*Crataegus laevigata*). Voor de haag maakt het weinig uit. Zoek welke vroeger het meeste voorkwam in uw omgeving en plant bij voorkeur deze. In algemeenheid zie je tweestijlige meer op zandgrond in het oosten. De plant groeit goed dicht en vrij snel. Dus een perfecte plant als basis voor een haag. Als de plant voldoende breedte heeft en de eerste jaren voldoende gesnoeid wordt, ontwikkelt zich een mooie zichtdichte haag.

Veldesdoorn / Spaande aak (*Acer campestre*)

Veldesdoorn lijkt op het eerste gezicht wel wat op meidoorn. Maar de bladeren zijn net wat groter en de plant heeft geen stekels. In veel traditionele hagen (zoals bijvoorbeeld de Zeeuwse haag) vormt veldesdoorn samen met meidoorn de basis. Veldesdoorn groeit vrij snel en als deze de eerste jaren af en toe gesnoeid wordt, groeit de haag ook mooi dicht. Verder is het een inheemse plant. Dus bijzonder geschikt als één van de basisplanten in een biodiverse gemengde haag.

Beuk (*Fagus sylvatica*)

Een beukenhaag is algemeen bekend. De bladeren van beuk verkleuren in de herfst wel bruin, maar de plant 'vergeet' de bladeren te laten vallen. Daardoor draagt de beukenhaag de hele winter dus (bruin) blad en is dus zichtdicht. Pas in het voorjaar worden de oude bruine bladeren door de nieuwe groene bladeren van de plant gedrukt. De haag is dan 1 tot 2 weken vrij kaal voordat de friscgroene blaadjes het overnemen. Daarmee is beuk een goede optie als je een inheemse soort zoekt die het hele jaar bladdragend is. Er zijn gewone groene soorten maar ook rode. Beuk heeft wel de neiging andere planten wat te verdrrukken en wordt daarom vaak als enkelvoudige beukenhaag aangeplant en minder gebruikt in gemengde hagen. Meng je beuk wel met andere soorten, let dan met name de eerste jaren op dat de beuk de planten er naast niet te veel in de schaduw zet en snoei waar nodig bij.

Haagbeuk (*Carpinus betulus*)

Haagbeuk is ondanks de naam geen familie van beuk (wel van berk), maar lijkt er wel op en gedraagt zich vergelijkbaar. Het verschil is dat beuk nagenoeg al het blad vasthoudt voor de winter en haagbeuk een deel laat vallen en een deel vasthoudt. Door de gedrongen groeivorm is de plant nog steeds aardig zichtdicht in de winter, maar niet zo goed als bij de beuk. Haagbeuk is ook inheems en dus een prima optie in een gemengde inheemse haag.

Wilde liguster (*Ligustrum vulgare*)

Wilde liguster (niet te verwarren met de Japanse liguster / haagliguster) is in milde winters wintergroen. In strengere winters laat de wilde liguster het blad wel vallen, maar in de meeste winters is het dus een wintergroene plant. De plant komt van nature vooral voor op kalkrijke grond in de duinen en Drenthe. Wilde liguster groeit vrij snel en dicht en is perfect in vorm te snoeien. Er komen zwarte besjes aan die door vogels graag gegeten worden. Ook nestelen ze graag in de beschutting van liguster. De wilde liguster heeft daarmee een hoge waarde voor de biodiversiteit.

Winterlinde (*Tilia cordata*)

Linde is een onderschatte boom in Nederland. Maar door snoeien is de winterlinde ook bijzonder geschikt als dichte haag. Linde verliest wel het blad in de winter en is iets minder dicht dan meidoorn en veldesdoorn. Maar zeker het overwegen waard in een gemengde inheemse haag. Als de plant tot bloei komt (dat is wel lastig in een geschoren haag) is linde een belangrijke bijenplant.

Sleedoorn (*Prunus spinosa*)

Sleedoorn werd vroeger veel in gemengde hagen op het platteland aangeplant. Sleedoorn bloeit erg vroeg. Vaak zijn eind maart overal in het land de witte bloemetjes op de sleedoorns in de struwelen langs wegen en velden te zien. Die vallen extra op, omdat er nog geen blad aan de sleedoorn en andere planten zit op dat moment. Door de stekels hielden ze vroeger vee binnen en nu wellicht inbrekers buiten. Het is een makkelijke plant voor in hagen omdat sleedoorn overal groeit en snel groeit. Het is wel belangrijk om rekening te houden met wortelopschot. Sleedoorn maakt namelijk zijwaartse wortels waaruit nieuwe planten omhoog komen. Als je niets doet breidt de plant zo elk jaar een halve meter uit. Dat is geen enkel probleem als er langs de haag regelmatig gemaaid wordt, maar als de haag aan een perk grenst is dat lastig. De bessen zijn eetbaar voor ons en voor veel vogels.

Zuurbes (*Berberis vulgaris*)

Zuurbes is een geschikte plant voor lage hagen. De plant wordt maximaal 1,5 meter hoog. Er zitten nare stekels aan die het een geschikte plant maakt als je inbrekers wilt weren. Er bestaan groene en rode soorten. Zuurbes bloeit in mei/juni en is dan populair bij bijen. Later in het jaar volgen de bessen waar veel vogels van smullen. De bessen zijn voor ons ook met mate eetbaar. De rode soort voegt het hele seizoen kleur toe aan je gemengde haag.

2.3.2 Planten om door je haag te verwerken om meer insecten, vogels en andere dieren te helpen

Wilde kardinaalsmuts (*Euonymus europaeus*)

Wilde kardinaalsmuts is een inheemse plant die vooral op wat kalkhoudende grond voorkomt. In het najaar verschijnen de rood met oranje vruchten die net op kleine hoedjes lijken. Ze geven veel kleur aan een haag op een moment dat er verder weinig kleur te zien is. Kardinaalsmuts is ook een waardplant voor allerlei soorten rupsen, waar de plant op zich goed tegen kan. De rupsen zijn op hun beurt aantrekkelijk voor vogels en ontwikkelen zich aansluitend tot vlinders. Daarom is wilde kardinaalsmuts een soort die sterk bijdraagt aan biodiversiteit. Let wel op bij de aanschaf, want er bestaan ook allerlei niet-inheemse soorten, die niets bijdragen aan de biodiversiteit en geen rupsen aantrekken. Die zijn te herkennen aan vaak prachtige toegevoegde cultivar-namen

Krentenboompje (*Amelanchier lamarckii*)

De krentenboom kan goed dienen als blikvanger tussen andere haagplanten. De plant valt in april-mei op door de witte bloemetjes. En in de herfst door de oranje herfstbladeren. De bessen/krenten trekken allerlei vogels aan. Krentenboom is van oorsprong uitheems (Noord-Amerika), maar al zo lang in Nederland dat die ingeburgerd is. Dat betekent dat meer soorten de plant gebruiken dan bij andere exoten. In een gemengde haag kun je prima krent opnemen. De krent groeit wel wat minder snel en de plant wil graag op een licht vochtige plek staan.

Vuilboom / Sporkehout (*Frangula alnus*)

Vuilboom of sporkehout groeit wat langzaam en ziet er wat saai uit, maar vormt uiteindelijk een prachtige haagplant die maar liefst vijf maanden met onopvallende bloemetjes bloeit. De bloei begint al in mei en gaat door tot diep in september. Met name in augustus en september is dat erg welkom bij veel insecten en vuilboom wordt dan ook druk bezocht door allerlei zoemers. Om die reden is het een perfecte struik voor wie bijen en andere insecten wil helpen. Vuilboom is inheems en niet wintergroen. Het blad lijkt wel wat op beuk, komen van nature ook veel voor in bossen en worden vaak verward met beukenopschot. Solitair gepland kan de struik een hoogte bereiken van 5 a 6 meter, maar in een haag handhaaft de plant zich uitstekend. Let op: De bessen zijn populair bij veel vogels, maar giftig voor de mens.

Gele kornoelje (*Cornus mas*)

Gele kornoelje is inheems, maar niet wijdverspreid. De plant houdt van kalkrijke grond en komt vooral voor in Limburg en her en der verspreid door het land. Gele kornoelje bloeit soms al in februari met gele bloemen. Daarmee kan het een belangrijke bron van nectar voor ontwakende hommelmenginginnen zijn. De bessen die eraan komen zijn aantrekkelijk voor veel iersoorten en ook geschikt voor menselijke consumptie. Er is bijvoorbeeld jam mee maken. Het is een prachtige en nuttige plant. Let op: geschikte grond (kalkrijk) is belangrijk voor een succesvolle groei.

Gewone sering (*Syringa vulgaris*)

Sering komt eigenlijk uit de Balkan, maar is in Nederland een inmiddels ingeburgerde soort. De soort trekt veel insecten zoals vlinders en bijen aan en is een kleurrijke verschijning in een gemengde haag. Net als de sleedoorn kan ook de gewone sering wortelopschot maken. Plant de plant dus alleen op plekken waar langs gemaaid kan worden of waar een pad langs loopt. Gewone sering bloeit in mei en juni met grote lila-paarse bloem pluimen.

Brem (*Cytisus scoparius*)

Brem is inheems en komt vooral op de hoger gelegen zandgronden voor. Als vlinderbloemige kan brem stikstof binden (met hulp van bacteriën). Dat is handig, want zo voedt de plant de bodem. Ook planten die er naast staan profiteren daar van. Hij kan zo'n 2 meter hoog worden, maar haalt dat niet altijd. Plant de brem in een deel van de haag waar de hoogte niet zo precies uit maakt. Het is een aantrekkelijke plant en nuttig voor veel wilde bijensoorten. Brem bloeit in mei en juni. De plant kan wat gevoelig zijn voor storm. Af en toe terugsnijden om stevige takken te krijgen helpt daarbij. Let op: Het is een uitdaging om inheemse brem te vinden. Veel kwekers verkopen allerlei gecultiveerde soorten brem in verschillende kleuren (te herkennen aan de vaak prachtige toegevoegde namen). Deze cultivars hebben veel minder waarde voor de biodiversiteit.

Gelderse roos (*Viburnum opulus*)

Ook Gelderse roos is inheems. De plant wordt zo'n 2,5 tot maximaal 3 meter hoog, dus hoeft je in de hoogte weinig te snoeien. Bloeit in juni geurig als er ook veel andere planten bloeien. Trekt tijdens de bloei veel insecten aan en in het najaar ook vogels zoals merels. De plant houdt van een wat vochtige groeiplek en heeft mooie bloemschermen. Wordt niet veel gebruikt in gemengde hagen, maar dat eigenlijk onterecht. Zeker als je haag net wat breder mag worden. De bladeren kleuren in de herfst rood, geel en bruin.

Hondsroos (*Rosa canina*)

De meeste inheemse rozensoorten blijven te klein om succesvol onderdeel te zijn van een haag. Uitheemse en gecultiveerde rozensoorten hebben nauwelijks tot geen ecologische meerwaarde. De extra bloemblaadjes in dubbel gevulde rozen zijn gemuteerde meeldraden. Heeft een roos meer dan 5 bloemblaadjes, dan kan een bij er juist minder mee. De inheemse hondsroos is een wel een goede optie voor in een haag. Deze roos bloeit in juni en juli en wordt een kleine 2 meter hoog. Plant hem tussen andere planten die structuur geven, want hondsroos maakt lange sprietten die breed kunnen uithangen. Maar als die tussen allerlei takken van andere planten doorgroeien gaat het goed en zullen hier en daar mooie rozen uit de haag opduiken. Met een beetje geluk trekken de rozenbottels groenlingen aan.

Bosroos (*Rosa arvensis*)

De wilde Bosroos is een inheemse wilde roos die geen struikvormer is, maar met meterslange twijgen kruipt en via struiken ook klimt. De twijgen zijn felgroen tot paarsachtig blauw. De bloeitijd van de Bosroos valt in de maanden juni en juli. Onder gunstige omstandigheden kan ze uitbundig bloeien. De Bosroos kan meer schaduw verdragen dan de meeste andere inheemse wilde rozen, maar komt dan niet tot bloei.

De licht geurende bloemen zijn hagelwit en hebben goudgele meeldraden. Het is een belangrijke drachtplant voor insecten, zoals wilde bijen, zweefvliegen en vlinders. De bottels zijn tamelijk klein en (vuur)rood van kleur.

De Bosroos is een zeldzame soort die zich thuis voelt op zonnige tot licht beschaduwde plekke, op niet te droge, voedselrijke bodems, die bij voorkeur kalkhoudend zijn. De Bosroos is ook goed te combineren met wilde kamperfoelie.

Struikklimop (*Hedera helix* 'Arborescens')

Omdat klimop pas in september tot november bloeit, is het een belangrijke bijen- en vlinderplant. Maar gewone klimop wil klimmen en kan andere planten verdrrukken. In dit bijzondere geval bestaat er gelukkig ook de cultivar 'Arborescens'. Deze klimop kan niet klimmen. Het vormt een wintergroen struikje van 1 tot 1,5 meter hoog. Al vanaf het eerste jaar kan die ook bloeien in de herfst. De plant is gecultiveerd inheems, wintergroen en helpt trekvlinders aan eten voor hun lange tocht en hommalkoninginnen aan eten om dik de winterslaap in te gaan. Door de 1,5 meter hoogte lijkt struikklimop wat laag voor een haag. Maar als je er andere planten omheen zet die wel je gewenste hoogte van je haag bereiken, dan hoeft dat geen probleem te zijn.

Wilg (*salix*)

Aan het eind van de winter zijn wilgen vaak de eerste en misschien wel belangrijkste voedselbron voor ontwakende hommalkoninginnen en andere vroege bijen. De plant heeft zowel nectar als stuifmeel. Het lastige is dat veel wilgensoorten erg groot worden voor een haag. Meest geschikt zijn de geoorde wilg (*Salix aurita*) of de boswilg (*Salix caprea*). De eerste wordt maar 2,5 tot 3 meter hoog. De tweede wordt wat groter, maar bloeit ook wat eerder. Beide wilgensoorten laten zich goed snoeien en passen op die manier prima in een gemengde inheemse haag. *Salix* is tweehuizig. De mannetjes hebben zowel nectar als stuifmeel en zijn daarom waardevoller voor insecten.

Vlier (*Sambucus nigra*)

Vlier valt natuurlijk vooral op door de grote witte bloemschermen in mei en juni. De plant is inheems en populair bij bijen en vlinders. Van de bloemen is vlierbloesemsiroop te maken en van de bessen jam. Door de wat wilde groeivorm past vlier niet in je haag als je die heel strak wilt hebben. Maar in een wat ruigere haag of een deel daarvan kan vlier een mooie aanvulling zijn. Gewone vlier is ook in roodbladige soorten te koop, wat voor extra kleur in de haag kan zorgen.

Rode kamperfoelie (*Lonicera xylosteum*)

In tegenstelling tot de bekende klimmende kamperfoelie vormt rode kamperfoelie een struik. Dat maakt de plant geschikt voor een haag. Rode kamperfoelie is (zeldzaam) inheems en bladverliezend. De plant groeit niet helemaal zichtdicht en haalt amper 2 meter. Maar als "tussengroeier" een bijzonder onderdeel van de haag, die in mei en juni bloeit met mooie bloemen die allerlei insecten helpen. De bessen zijn populair bij vogels in het najaar.

Spiraea Grefsheim (*Spiraea x cinerea* 'Grefsheim') Spiraea (ook wel Spierstruik) is bij ons niet inheems. Toch is de plant verrassend waardevol voor allerlei bestuivende insecten. Daarom kun je hem overwegen in je gemengde haag. Veel spiraea soorten worden amper een meter hoog. Voor een haag is de cultivar Spiraea Grefsheim geschikt. Die soort kan een kleine 2 meter halen en is daarom interessant in een gemengde haag. De plant bloeit uitbundig in maart en april met pluimen vol kleine witte bloemetjes.

Siertrosbes (*Ribes sanguineum*)

Van oorsprong Amerikaans en dus niet inheems, maar wel mooi en geliefd bij bestuivende insecten. Wordt maximaal 2 meter hoog, dus dat kan in sommige situaties wat te klein zijn. Al scheelt het in andere situaties snoeiwerk. Siertrosbes is verre familie van de (in Nederland inheemse) aalbes. Deze siertros heeft sierlijke bloemtrossen die eerder lila dan rood zijn. De struik is bladverliezend, dus geschikt voor een plek in de gemengde haag waar zichtdichtheid minder belangrijk is.

Vlinderstruik (*Buddleja davidii*)

Vlinderstruik is een uitheemse soort, die vrij goed ingeburgerd is in Nederland. Hij staat in deze lijst vanwege de rijkdom aan bloempluimen die vanuit de haag tevoorschijn komen en vlinders, hommels en andere bijen aantrekken. De plant is ook geschikt voor aanplant in een gemengde haag. Onderaan is de plant vaak wat kaal dus aanplant tussen planten uit de lijst met basis/structuursoorten is belangrijk om goed uit de verf te komen in een mooie haag. Omdat vlinderstruik niet alleen uitheems is maar zich ook makkelijk uitzaait, is het beter die niet aan te planten als je naast een natuurgebied woont.

2.4 Klimplanten voor muur en schutting

Als erfafscheiding is vanuit het oogpunt van biodiversiteit een haag de beste keuze: groen is gezond, dieren kunnen erin en ervan leven en je hebt geen bouwmaterialen nodig. Maar een haag neemt veel ruimte in en als die schaars is, dan is een "groene schutting" een goed alternatief. Niet alle genoemde soorten zijn inheems; wel hebben alle genoemde soorten een bewezen positief effect op de inheemse biodiversiteit.

Algemeen:

- Zijn bestaand hekwerk of schutting nog in goede staat? Laat het begroeien met klimmende en bloeiende planten.
- Belangrijk: Zorg voor doorgangen op de grond zodat kleine dieren, zoals egels, zich over een groter gebied kunnen verplaatsen
- Hekwerk of schutting vervangen en geen ruimte voor een haag?
 - o De milieuvriendelijkste (én goedkoopste) keuze voor een groene schutting is betongaas met begroeiing.
 - o Niet persé goedkoop, maar een tuinscherm van wilgentenen is milieutechnisch ook te verkiezen boven schuttingen van geïmpregneerd hout of steen/beton.
 - o Een stalen hekwerk (palen+gaas of gaasmatten) gaan lang mee en zijn zeer geschikt om te laten begroeien, maar zijn duur en kosten veel energie bij de productie.
 - o Breng je oude schutting van (meestal) geïmpregneerd hout naar de milieustraat. Daar wordt het apart verzameld en vandaar uit milieuvriendelijk verwerkt.
- Gebruik voor je nieuwe erfafscheiding onbewerkte houten palen van naaldhout of Europees hardhout (zoals Robinia of Kastanje), afkomstig uit duurzame bosbouw (FSC-hout). Palen van Europees naaldhout zijn vrij gevoelig voor inwerking van vocht. Het is aan te raden deze op stalen paalhouders te plaatsen.

Clematis vitalba / Bosrank

Clematis vitalba is een inheemse soort, die in de natuur voorkomt in heggen, struikgewassen, bosranden en in lichte loofbossen op diverse grondsoorten (löss, lichte klei, zand). De plant houdt van een enigszins kalkhoudende, niet al te natte grond en stelt geen hoge eisen aan bodemvruchtbaarheid. Clematissen zijn het beste geschikt voor een zonnige of halfzonnige standplaats. De bosrank laat zich prachtig combineren met andere klimmers zoals de wilde kamperfoelie of de wilde wingerd of juist een groenblijvende klimop. De soort is in Nederland winterhard. Het sap van de plant is giftig. De bloemen bloeien in de periode mei-juli en worden bestoven door bloembezoekende insecten. Het is daarmee een belangrijke drachtplant voor bijen.

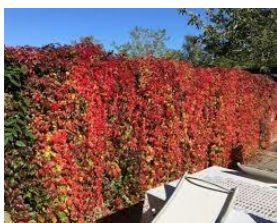
Lonicera periclymenum/ Wilde kamperfoelie

Kamperfoelie is bij uitstek een inheemse waardplant. Wanneer de plant in bloei staat zoemen de bijen, hommels en andere insecten om de felgekleurde trompetbloemen. De kamperfoelie is een plant die je ook veel in Nederlandse bossen ziet, kruipend en klimmend om grote bomen of verstrikt in wilde klimop. Kamperfoelie staat graag op een half schaduwplek en is uitstekend bestand tegen een koude winter. Er zijn vele cultivars, waarvan vele een goede waarde hebben voor de biodiversiteit.

Wisteria sinensis / Blauwe regen

De blauwe regen is niet inheems, maar wel ingeburgerd in Nederland. Zeer geschikt om te groeien op pergola's en tuinafscheidingen. Groeit weelderig met grote sierlijke ranken. De blauwe regen bloeit in grote geurige trossen. De Wisteria kan zowel op een half-zon als zonnige standplaats en naast de blauwe regen zijn er ook witte of roze varianten.

Wilde wingerd / Parthenocissus inserta (ingeburgerd)

De wilde wingerd is een ingeburgerde soort, die snel groeit en geschikt is om een schutting of muur kan bedekken. Hij wordt snel groen en zijn rood-oranje bladeren in de herfst zijn erg herkenbaar aan deze plant. De wingerd is bladverliezend, dus verliest hij zijn blad in de winter. Maar in het voorjaar krijgt deze klimplant weer nieuw blad en heeft u binnen de kortste keren een groene schutting.

Vervolg klimplanten voor muur en schutting

Klimop / Hedera helix

Klimop is één van de bekendste klimplanten in dit rijtje. Hij groeit snel, bedekt oppervlakken gelijkmatig en blijft het hele jaar door groen. Bovendien is de klimop ook geschikt voor schaduwrijke plekken waar andere planten het moeilijk hebben. Hierdoor is de klimop een goede keuze voor iedereen die snel een kale schutting wil bedekken. Regelmatig even bij snoeien is wel nodig om verwildering te voorkomen. Hedera is daarbij een makkelijke en vergevingsgezinde plant.

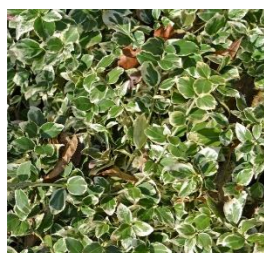
Klimhortensia / Hydrangea petiolaris

De klimhortensia is geen inheemse soort, maar door zijn compacte groei en waarde voor inheemse insecten wel zeer geschikt als afscheidingsgroen. De klimhortensia is een prachtige, maar vaak vergeten bloeiende klimplant. Het is geen snelle groeier, maar zijn wortels hechten zich stevig aan muren en hekken, waardoor het een ideale keuze is om een kale schutting mee te bedekken. In het late voorjaar of de vroege zomer produceert de klimhortensia een prachtig schouwspel van grote witte bloemen. De plant heeft donkergroen blad dat in de herfst goudgeel verkleurt. De klimhortensia is bladverliezend.

Trompetklimmer / Campsis radicans

De tromperklimmer is geen inheemse plant, maar is door zijn weelderige bloemdracht aantrekkelijk voor bijen, hommels en andere insecten. Het zijn bladverliezende, verhoutende klimplanten die in Nederland vooral gedijen tegen een warme muur of schutting. Dit zorgt ervoor dat ze beter de winter doorkomen.

Euonymus fortunei (Klimmende kardinaalsmuts)

De plant is niet inheems maar aantrekkelijk voor bijen en ook voor hommels en andere insecten. Een makkelijk klimmende en groenblijvende plant die zich met voetjes hecht aan schuttingen. Breidt zich ook makkelijk uit over de grond, maar met snoei is hij vrij makkelijk te sturen.

Rosa corymbifera - Rosa arvensis - Rosa pimpinellifolia - Rosa rubiginosa / diverse klimrozen

Zeer geschikt inheemse waardplanten voor bijen, hommels en andere insecten. Ook door de dracht van de bottels aantrekkelijk voor vogels. Niet altijd even makkelijk vlakvullend, maar als "wevend" onderdeel van schuttingbekleding zeer fraai.